

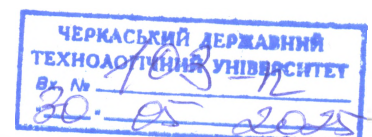
ВИСНОВОК
рецензента,
кандидата філософських наук, доцента
Астапової-Вязьміної Олени Ігорівни,
про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів дисертації
Радущого Олександра Романовича
«Феномен децентралізації в політичному просторі»
на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії,
за спеціальністю 033 – філософія

Актуальність дисертаційного дослідження Радущого Олександра Романовича обумовлена зверненням до однієї із ключових тенденцій сучасного політичного простору, що постає не лише адміністративною реформою, але й глибоким трансформаційним явищем. Децентралізація змінює взаємодію між державою та суспільством, формує нові центри впливу та політичної активності, передбачаючи передачу повноважень від центральної влади до місцевих органів самоврядування, що не тільки сприяє підвищенню ефективності управління та наближенню влади до громадян, але й засвідчує надзвичайну складну проблематику управлінського впливу.

У статті «Філософські засади децентралізації: поняття й концепції» (2023 рік) дисертант обґрунтовує основні філософські принципи децентралізації: єдності та системності, компліментарності, субсидіарності, демократизму, ресурсної забезпеченості, що знайшли своє втілення в ілюстративному зображенні, наглядно коментуючи потреби в розширенні участі громадян в ухваленні рішень, поліпшенні якості адміністративних послуг і підвищенні підзвітності (С.166, <https://surli.cc/cqialt>).

У вступі дисертаційного дослідження автор зауважує на філософському підході до розуміння феномену децентралізації влади, фокусуючись на можливості комплексного й системного аналізу досліджуваного явища крізь призму аксіології політики, спираючись на принципи гуманізму та людиномірності (С.23).

Мета дисертаційного дослідження – окреслення філософського змісту феномену децентралізації влади корелюється із поставленими завданнями,

зокрема, від теоретичної площини, потрактування історико-філософського та політичного контекстів поняття децентралізації, окреслення її категоріального змісту, до прикладної, а саме, аналізу ідеологічних і свідомісних вимірів децентралізації в Україні в умовах війни (С.26).

Розгляду децентралізації як соціокультурного феномену та філософській категорії присвячено перший розділ, в якому автор вдається до аналізу полісних демократій, окреслюючи поняттєвий ланцюжок свобода – волевияв – повноваження – передавання влади, фіксуючи архетипічну форму децентралізації влади як реконфігурацію елементів в політичній системі за критерієм їх долученості до владних повноважень і можливостей щодо їх передавання, зауважуючи в такий спосіб на аксіологічному вимірі феномену децентралізації (С.33). Деталізуючи античне розуміння децентралізації, дисертант наводить приклад послідовності понять «культура – життєвий досвід і звичаї – довіра – знання – право – закон – справедливість», що закріплюють умовний ідеальний образ громадянина як соціального актора, який може уважатися філософською квінтесенцією античного полісу (С.43). Продовжуючи історико-філософський екскурс на зазначену проблематику концепціями Н.Макіавеллі, Т. Гоббаса, Радучький Олександр Романович наголошує на аналітично-дискурсивному характері концепту децентралізації (С.51). Через проблематику децентралізації влади у західних демократіях XX століття, автор артикулює людиномірність феномену децентралізації, що закорінена у самому переході від загального до одиничного, від більших спільнот до менших і від менших до громадянина (С.67). Поступово вводячи в дослідження аналіз поняття Homo Digitalis (С.69) та описуючи децентралізацію у контексті цифровізації життєвих форм, дисертант наголошує на термінології Ж.Бодріяра та стверджує децентралізацію влади як теоретичний концепт та образ децентралізації як символічну конструкцію, що функціонує за моделлю Бодріярового симулякра, маючи суттєвий вплив в політичному просторі, в межах суперництва ідеологій (С.77).

Досліджуючи в другому розділі «Соціально-філософські експлікації поняття децентралізації» автор звертається до концептуалізації феномену децентралізації у соціологічній та політологічній поняттєвих парадигмах. Артикулюючи на традиційному підході до децентралізації влади як до насамперед соціологічного чи політологічного об'єкта дослідження на прикладі дослідницьких пошуків сучасних науковців, дисертант пропонує виокремити один із аспектів процесів децентралізації влади, який стосується формування моделей групової та індивідуальної поведінки в політичному просторі та позначити його як інформаційно-консенсусний (С.100). Безперечно цікавим є наголос на екзистенційно-аксіологічному типі політичної поведінки, який експлікується в процесах децентралізації влади, залучаючи до неї громадян, спільноти та соціальні групи, які можуть утворювати групи інтересів, політичні лобі (С.103), суб'єктно-ідентичнісному вимірі децентралізації влади (С.105). Зазначені позиції логічно приводять Радущького Олександра Романовича до тез про формування нової позитивної територіальної ідентичності як відповідального суб'єкта місцевої влади, а також до аналізу феноменологічного та епістемологічного аспектів децентралізації (С.119-120), згодом підсумовуючи, що аксіологічна, феноменологічна, онтологічна та екзистенційна проблематика є неунікненними для будь-якого недескриптивного розгляду політичних процесів і політичного простору, що повною мірою стосується феномену децентралізації влади (С.136).

Аналіз третього розділу дисертації розгортається в контексті обґрунтування децентралізації політичного простору та трансформації соціального. Автор зауважує на потрактуванні концепту політичного простору, що утворює два субрівні, що є принципово когерентними, але не співпадають. Це топографія політичної структури, яка є внутрішнім модусом організації політичного простору, та топографія, яка локалізує політичний простір на географічній карті, що фіксує зовнішній модус відповідності (С.161). Дисертант підсумовує, що тим самим охоплюються соціальний, комунікативний, екзистенційний, онтологічний, медійний, інформаційний, територіальний

виміри політичного простору (С.171). Підкреслюючи багаторівневність, як специфічну ознаку процесів децентралізації влади (С.183), науковець підкреслює, що процеси децентралізації влади передбачають різні типи політичної поведінки, орієнтованість на узгодження спільних дій задля досягнення їхньої результативності, пошуки спільної ідеологічної чи політичної, культурної чи релігійної платформи, готовність до розвитку та відмову від однорангових практик управління та домінування, відкритість і прозорість (С.188).

В складну проблематику децентралізації Радуцький О.Р. вдало вплітає аспекти цифровізації соціальної комунікації, наголошуючи, що цифрові формати суттєво знелюднюють соціальний та політичний простір, тим самим легітимізуючи нонантропоцентричні підходи в політиці, філософії та культурі, уможливлуючи технології постправди та політичних маніпуляцій у медіапросторі тощо (С.193-194), а на С.196 говорить про виокремлення фрактального характеру смислогенерації у владній структурі в системі «Я – спільнота, влада», що позначає в такий спосіб специфіку політичної та соціальної комунікації.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Радуцького О.Р., що є цілком самостійною, завершеною науковою роботою, окреслимо деякі рекомендації та зауваження. На С.212 автор зауважує, що «досвід України є практично унікальним, оскільки децентралізація будується не просто на *tabula rasa* соціального й політичного просторів, а є подоланням традиції радянського тоталітарного й авторитарного централізму і водночас поверненням до давніх традицій самоврядування, які практично не лишили слідів у соціальній структурі та політичних інституціях, але залишилися смисловим атрактором у колективній пам'яті та масовій свідомості». Відповідно, виникає питання, в який спосіб корелятуватиметься ідея національної єдності, історичного досвіду, політичних традицій та політичної культури українського народу та нової моделі суспільства ХХІ століття, що ґрунтується на smart-технологіях, які, відповідно, впливають на не-людиномірність сучасного світу. Не достатньо

висвітленим в дослідженні, на нашу думку, є питання ризиків посилення нерівності між регіонами через децентралізацію. Однак зазначені зауваження скоріше звучать як рекомендації-побажання, що можуть бути реалізовані Радущим О.Р. в подальших наукових розвідках і в жодному випадку не впливають на цілком позитивне враження від дисертації

Наукові розвідки дисертанта характеризуються науковою новизною, теоретичним та практичним значенням результатів дослідження. Слід відмітити доволі широкий список науковців, що знайшов своє відображення не тільки в ступені наукової розробленості проблеми, але й у постійному зверненні до авторитетної джерельної бази протягом всього тексту дисертації. Чітко сформульована мета, завдання дослідження корелюються з висновками до розділів та загальними висновками до роботи.

Дисертація Радущого Олександра Романовича на тему **«Феномен децентралізації в політичному просторі»** є цілісним завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблематики, аргументованістю висновків та практичним значенням відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ № 507 від 03.05.2024) і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

кандидат філософських наук,
професор кафедри філософських
і політичних наук

Черкаського державного
технологічного університету

Олена АСТАПОВА-ВЯЗЬМІНА

Член секретар

Григорій Шевченко